

му серед пріоритетних заходів за цим напрямом слід: забезпечити єдиний і справедливий порядок призначення пенсій для всього населення; ліквідувати необґрунтовану диференціацію за розміром пенсій; прискорити запровадження другого, накопичувального рівня загальнообов'язкової пенсійної системи, що стимулюватиме подовження тривалості трудового стажу, сприятиме детінізації зайнятості та оплати праці, сплаті внесків на пенсійне страхування, здійсненню заходів щодо інституційного забезпечення накопичувальної системи пенсійного страхування; прискорити розвиток недержавного пенсійного страхування, зокрема забезпечити чітку координацію діяльності державних регуляторів; розробити надійні фінансові інструменти. Концептуальні засади реформування нормативно-правової бази соціальної безпеки необхідно розробляти на основі аналізу ефективності реалізації соціальних та економічних програм. У законодавстві України доцільно систематизувати такі складові соціальної безпеки, як соціальні інтереси, загрози та напрями її забезпечення.

Таким чином, основою всіх загальнодержавних концепцій та стратегій у сфері соціальної безпеки є науково обґрунтована та сформована система соціальних публічних інтересів суспільства, громадських об'єднань, територіальних громад, різних суспільних груп та держави.

1. Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. Соціальна політика: навч. посіб. Київ: вид-во УАДУ, 2003. 365 с.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (угоду ратифіковано із заявою Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р.). *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 40. Ст. 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 17.09.2019).

3. Пашинський В. Й. Методологічний інструментарій дослідження проблем адміністративно-правового забезпечення оборони держави. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3–4. С. 98–102.

4. Колот А. М., Грیشнова О. А. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2015. 519 с. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/11583/sotsial_vidpovidal_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України: постанова Верховної Ради України від 16 січня 1997 р. № 397. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 10.

6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI. *Голос України*. 2010. № 132.

Круглова Ольга Олександрівна

доцент кафедри
цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

Журко Данііл Олександрович

курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Економічні перетворення ринку нашої країни в останні часи характеризується стрімким розвитком ринку цінних паперів та зростанням цікавості до нього з боку наших громадян. Фінансова освіта, яка стає дедалі популярнішою і доступнішою, забезпечує значний рівень попиту на такі напрямки розвитку людини як фінансове планування й інвестування. Зокрема, мова йде про інвестування власних вільних коштів у цінні папери та участь у діяльності фондових ринків.

У світлі вищевказаних процесів, важливим для забезпечення належного рівня захисту прав людини є налагодження, удосконалення правового механізму регулювання ринку цінних паперів. На сучасному етапі становлення України та її інтеграції до світового співтовариства, набуття членства в об'єднанні європейських країн, важливим стає впровадження стандартів існуючої демократичної системи та формування відповідних механізмів державного управління. Розвиток добре регульованого і прозорого фондового ринку в Україні має

надзвичайно важливу роль для підтримання швидких темпів зростання і забезпечення успішної інтеграції країни до єдиного фінансового ринку. Актуальним є подальше вдосконалення процесу функціонування ринку цінних паперів, що вимагає підвищення ефективності його державного регулювання [1].

Для дослідження проблеми регулювання ринку цінних паперів в Україні та його інтеграції до світових фінансових ринків в умовах глобалізації вагоме значення мають наукові здобутки таких вітчизняних учених: М. Бурмаки, О. Кутиркіна, Н. Редіної, О. Мозгового, С. Радзімовської та інших [2].

Для більшості розвинутих сучасних країн світу ринок цінних паперів є найбільш розвинутою та значною частиною фінансового ринку. Механізм державного регулювання цього ринку значною мірою визначає модель державного регулювання усього фінансового сектору. Державне регулювання фінансових ринків ґрунтується на визнанні існування державного регулювання фінансових відносин як невід'ємної складової державного регулювання економіки країни, орієнтується на використання внутрішніх сил ринкового саморегулювання та безпосереднього впливу держави. Поглиблення господарських зв'язків та зростання взаємозалежності національних фінансових систем вимагають підвищення ролі регулювання ринку цінних паперів, який відіграє вирішальну роль у мобілізації, перерозподілі та контролі капіталу [1].

Фінансові ринки швидко розвиваються і динамічно відповідають на останні економічні досягнення і нові програмно-технічні розробки. Поняття фінансових ринків охоплює ринки інструментів з фіксованими доходами (облігації і грошові інструменти), ринки корпоративних цінних паперів і іноземної валюти, включаючи і інфраструктуру щодо укладання та виконання угод із фінансовими інструментами.

Для забезпечення стабільності і правового впорядкування ринку, регламентування взаємовідносин між усіма його учасниками, держава впроваджує відповідну систему регулювання. Необхідність регулювання з'явилася давно і визначалася радикальним впливом стану фондового ринку на загальноекономічне становище у державі. Потреба державного регулювання ринку цінних паперів зумовлюється ще й тим, що на ринку наявні інтереси як держави, так і різних учасників ринку, які можуть вступати в суперечності між собою. Оцінюючи доцільність втручання держави у функціонування ринку, необхідно виходити з цілей державного регулювання.

Перед державою повинні стояти ті цілі, які є бажаними для інтересів суспільства. Реальні цілі, що ставлять перед державним регулюванням, іноді не збігаються із задекларованими цілями і можуть, наприклад, відобразити інтереси різних груп політичного впливу. Головною метою системи регулювання ринку цінних паперів, у тому числі і державного, є стабільний розвиток та ефективне використання інструментів цього ринку для стабілізації фінансової системи взагалі [1].

У світовій практиці розрізняють дві моделі регулювання ринку цінних паперів:

- основні функції здійснюють *державні органи*, лише незначна частина повноважень передається об'єднанням професійних учасників ринку цінних паперів;
- більша частина управлінських повноважень передається *саморегулювним організаціям*, проте, процес ефективного саморегулювання має спиратися на потужну структуру з числа професіоналів, що ставлять за мету підтримку репутації та здобуття престижу певної фірми на ринку [2].

Тобто сфера необхідного саморегулювання може базуватись лише на сталих традиціях бізнесової етики, системі переговорів та узгоджень, формування яких потребує часу. З числа більш ніж 30 країн з розвинутими ринками цінних паперів понад 50 відсотків мають самостійні відомства (комісії з цінних паперів – модель США), приблизно у 15 відсотках країн за фондовий ринок відповідає Міністерство фінансів. У деяких країнах з банківською моделлю ринку цінних паперів (наприклад Австрія, Бельгія) основну відповідальність за останній несе Центральний банк та орган банківського нагляду (він відокремлений від Центрального банку).

Унікальною в цьому відношенні є Швейцарія, де немає єдиного державного органу, що централізував би регулювання фондового ринку (ці функції розподілені по регіонах). У цілому регулювання ринку має певний перелік базових принципів, що характерні для кожного ринку: законотворча діяльність, законодавчо-правове регулювання, механізм безпосереднього регулювання ринку цінних паперів (ліцензування, атестація тощо), контрольні функції за дотриманням законодавства. Незважаючи на більшість загальних підходів до управління ринком цінних паперів, кожна країна має свої особливості становлення та роз-

витку інституту державного регулювання фондового ринку.

Наприклад, у Німеччині діє 4-рівнева схема регулювання фондового ринку: федеральні органи – органи біржового нагляду федеральних земель – комітети з контролю на фондових біржах – управління внутрішнього контролю комерційних банків та інших учасників ринку. Незважаючи на складність, існують взаємодія і чіткий розподіл функцій. Значна роль у регулюванні належить земельним органам нагляду за біржами та органам регулювання банківської діяльності. На законодавчому рівні закріплено правове положення фондової біржі. Фондова біржа визначається як організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Законодавець визначив, що державний контроль за випуском та обігом цінних паперів покладається на Міністерство фінансів і місцеві фінансові органи, які у разі відхилення від умов, визначених у дозволах на здійснення діяльності по випуску і обігу цінних паперів, а також у статуті та правилах фондової біржі, можуть застосовувати санкції. Зокрема, санкції можуть бути наступними: попередження; зупинення на строк до одного року передплату і продаж цінних паперів; зупинення на певний строк укладення угод з окремих видів діяльності по випуску і обігу цінних паперів; анулювання дозволу, виданого на ведення діяльності по випуску і обігу цінних паперів у разі повторного застосування санкцій. Міністерство фінансів може зупиняти діяльність фондової біржі в разі порушення нею статутної діяльності і вимагати приведення її у відповідність з статутом та правилами фондової біржі [5, с. 500].

У Великобританії державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Відомство з фінансових послуг, яке провадить діяльність з ліцензування учасників фінансових ринків; введення та підтримки нормативів, що забезпечують економічну безпеку; контролює діяльність учасників фондового ринку; підтримує базу даних про ліцензовані установи; інформує інвесторів про потенційно доступні механізми інвестування; створює механізми компенсації для інвесторів [4, с. 130]. Державне регулювання ринку цінних паперів в Японії здійснює Міністерство фінансів. До його функцій входить експертиза компаній – членів бірж (аналіз господарської діяльності та майна), їх атестація, дослідження та аналіз угод з метою запобігання маніпулювання цінами, оформлення інсайдерських та фіктивних угод, накладення санкцій за порушення законодавства. При Міністерстві утворено Раду з цінних паперів і бірж, яка готує для Міністерства рекомендації щодо вдосконалення законодавства по цінних паперах. В Японії існують три типи організацій, що мають статус СРО: Асоціація інвестиційних трастів, Японська асоціація дилерів (JASD) та фондові біржі. Необхідною умовою для здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами є членство в JASD [3, с. 64].

Більшість функцій уповноважених органів даних зарубіжних країн з регулювання ринку цінних паперів ідентичні одна до одної, що свідчить про те, що існує загальна світова практика управління фондовим ринком. В цілому незалежно від структури органа управління та рівня розвитку саморегулюючих організацій, базові функції уповноважених органів завжди мають законодавчий та контролюючий характер. Однією з провідних тенденцій на світових ринках капіталу є об'єднання державних органів – регуляторів, що комплексно регулюють усі їхні складові та здійснюють консолідований нагляд за фінансовими установами – так званих мегарегуляторів [2, с. 98].

Основними перевагами мегарегуляторів є: виключення дублювання функцій регулювання ринку цінних паперів з боку окремих органів управління; єдиний підхід до організації звітності учасників фондового ринку; оптимізація інформаційних потоків для централізованого аналізу та прогнозування розвитку фондового ринку тощо.

Таким чином, будь-який ринок, а особливо фінансовий, зазвичай регулюється державою незалежно від правових звичаїв країни та ступеня розвитку саморегулюючих організацій. Це пояснюється тим, що держава, як головний інститут управління й гарант захисту прав людини, володіє базовими регулятивними функціями в усіх сферах економіки. Український фондовий ринок потребує глибокої реструктуризації для того, щоб конкурувати і виживати на світовому фінансовому ринку. Це вимагає заходів з удосконалення інфраструктури ринку та зміцнення правового і регуляторного середовища ринку. Сучасні системи регулювання ринку цінних паперів у зарубіжних країнах, в більшості, ґрунтуються на створенні мегарегулятора фінансового ринку. Доки система регуляції цього ринку в нашій країні не на високому рівні, економічні інтереси та права у сфері фінансів громадян нашої країни

Для створення системи ефективного регулювання ринку цінних паперів, цей механізм має базуватися на трьох основних принципах: захист інвесторів; забезпечення функціонування справедливого, ефективного та прозорого ринку; зменшення ризику. Зокрема, удосконалення державного регулювання ринку цінних паперів має відбуватись через вдос-

коналення законодавства, яке посилить роль держави у процесі інституційного та інформаційного забезпечення; ефективне використання емісії цінних паперів як джерела виробничих інвестицій; розвиток первинного і вторинного ринків; використання корпоративних цінних облігацій, які дають переваги і є ефективним інструментом розвитку довгострокового позикового фінансування, що забезпечує основу економічного розвитку та підсилює конкурентоспроможність національної економіки. Лише при вищевказаних напрямках розвитку державного регулювання фінансового ринку можна розраховувати на високий рівень захищеності інтересів усіх його учасників.

1. Герасимова С.В. Механізми державного регулювання ринку фінансових послуг. *Банківська справа*. 2015. № 6. С. 42-46.
2. Головки О.П. Международный рынок ценных бумаг. *Глобализация и право: Общеизвестные принципы и нормы национального законодательства: сб. научных трудов проф.-препод. состава и аспирантов*. Вып. 17. – К., 2015. – С. 96-98.
3. Радзімовська С. Ринки капіталу: українська та світова практика. Напрями розвитку та вдосконалення. *Економіка і держава*. 2017. № 4. С. 63-66.
4. Шаров О. Європейський фондовий ринок у період глобалізації. *Журнал європейської економіки*. 2012. Т. 1. № 1. С. 128-139.
5. Cummins J.D. Convergence of Insurance and Financial Markets: Hybrid and Securitized Risk-Transfer Solutions. *The Journal of Risk and Insurance*. 2019. № 3. P. 493-545.

Нестерцова-Собакарь
Олександра Володимирівна
професор кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ

Проблема зайнятості населення в умовах глобальної економічної кризи на сьогодні залишається дуже актуальною, адже ринок праці відіграє важливу роль в економіці будь-якої країни. Як край складний розподільний механізм, він забезпечує з'єднання працівників з робочими місцями. Тим самим впливає і на продуктивність, і на темпи зростання, і на багато інших параметрів економіки. Рівень безробіття є важливим показником рівня економічного розвитку країни. Рівень безробіття є економічним показником, одним з основних індикаторів на ринку праці. Він відображає співвідношення між безробітними громадянами в суспільстві і тими, хто має постійну роботу.

Безробіття – суспільне явище, що має чисельне наповнення у вигляді контингенту осіб, які з незалежних від них обставин не можуть знайти підходящу роботу. Оскільки контингент безробітних надзвичайно різноманітний за соціально-демографічним складом, освітнім рівнем, професійно-кваліфікаційним статусом, він може бути за відповідними критеріями згрупований. Зокрема, з практичної точки зору виділяють молодіжний, жіночий контингент, контингент осіб передпенсійного віку, осіб з інвалідністю тощо. Кожен з цих контингентів формується за своїми специфічними закономірностями, має різне значення для ринку праці і домогосподарств, що не може не бути врахованим у механізмі регулювання безробіття шляхом використання адекватних засобів і методів впливу на них, в тому числі і через запровадження певних гарантій соціального захисту [1, с. 108-109]. Вся сукупність взаємозв'язків утворює середовище, яке спричиняє безробіття. Умови, що виражають це середовище, враховуються і водночас регулюються відповідною нормативно-правовою базою.

Таким чином, регулювання безробіття відбувається під дією багатьох факторів, які продукуються державною політикою у сфері зайнятості населення та в інших сферах суспільного життя (демографія, освіта, доходи та заробітна плата, фінансування, кредитування, інвестування тощо), а також під дією загальносвітової економічної кон'юнктури та світових глобалізаційних процесів, що в сукупності створюють середовище, в якому відбувається функціонування і розвиток ринку праці.

Безробіття має негативні політичні, економічні, соціальні та психологічні наслідки. До соціальних наслідків безробіття можна віднести: посилення соціальної напруженості;